

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... 10.—

Negyedévre ... 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám: 61—38.

Hirdetések
felvétele ugyanott.

— Budapest, február hó 20. —

A szirén.

Túl nádon, éren, a nagy vizen túl
Áll a szirén és integet:
Ti földtelenek, jöjjetek!

Palástja bibor és diadémje
Hajnalcsillagnál fényesebb —
S csalogat, hív: Siessetek!

Enyém a föld áldott kövérje,
A feltöretlen ős-ugar:
Törjétek — nem leszek fukar.

Enyém a pást, a prairiek világa,
Hol senki nyája száz legel —
S a pányvát csak kivetni kell.

A föld gyomrában csillog az arany,
A kobalt-ércz, az antimon:
Egy csákányért nektek adom.

Kavicsom gyémánt; van sóm, kenyerem,
Buzám, borom s a gyermekem
Én mind egyformán szeretem.

Mostoha nincsen, se kitagadott,
Rabszolga nincsen, csak szabad —
Egy ég, egy lobogó alatt.

Tutajon, szálfán, szárnyas naszádon,
Ki ahogy tud, hát jöjjetek:
Ünneplőt vált a rengeteg! —

... S mennek halálba, örvénybe, lázba,
Sok százezer, vakon, bután —
Kapu zárul nyomuk után.

A bánya robban, a mocsár gyilkol,
Kerékbe tör a gyári gép —
Száz élet csak egy buborék!

Mennek halálba, örvénybe, lázba ...
A szirén egyre csak dalol
S mindig meghallják valahol.

Szerencse, hogy vaspánttal engem
Sziklámhoz köt kor, gyöngesség,
S rontás ellen rontása véd.

Különbén mennék, mint a többi,
Törtetve, vakon és bután
Az édes, csalfa hang után ...

Kiss József.

Krónika.

A szegedi verdikt.

— febr. 18.

Kavargó néptömegek éljeneznek és átkozódnak szabadult rabok és egy esküdszéki verdikt körül. Hála istennek, gondolják a politika undorodottjai, hogy valami más körül is tombol a mi lármánk. — De nyomban politikára fordul az a más is, kikerekedik a jelszó: el kell törölni az esküdszékeket!

Hát el kell törölni az esküdszékeket. Épp oly természetesen, jogos és okos expediens ez, mint az, hogy ki kell dobni a divánt. Esküdszék nélkül nem sül ki, milyen a szabad polgárok lelkiismerete. S mindig ez a fő, nem az, hogy maga ez a lelkiismeret milyen. Esküdszék nélkül a Haverda-társaság talán lógna, de az a lelki közállapot, mely notórius, világos és bevallott gyilkosságot büntetlenül hagy, mégis csak megmaradna. Az én nézetem szerint pedig mégis ez a fontosabb, mint két szegény ördög és egy állítólag szép asszony bőrének ép megmentése.

Ez a közlekedési megnyilvánulás talán megérdemli, hogy foglalkozzunk vele. A megmenekült társaság nem. S e tekintetben kár két pártra szakadni s kétfelé nézni. Szegeden ünnepelték őket, Budapesten majd hogy agyon nem ütötték. Szegeden autogrammokat kértek tőle s a kezét szorongatták, Budapesten fogadót sem talált, mely lakást adott volna neki. Az eltérés Szeged és Budapest között tehát nyilvánvaló s aki kesereg azon, hogy milyen romlott Szeged, az menten vigasztalódhatik, látván, hogy milyen ép erkölcsű Budapest.

Ezt a momentumot a véleménymondók kifejezték véleményük anyagából. Valóban hiszik-e, hogy akkora különbség van a szegedi és budapesti ember között? Mikor Páris sokkal messzebb van, más nemzetség lakja s ott az emberek a Steinheil-pörben alig különböztek a szegediektől. Szegedtől Párisig harminczhat óra és száz esztendő, Szegedtől Budapestig pusztán három óra a távolság. Nagyon fölületes, nagyon igazságtalan tehát a két város ellentétes hangulatából a két város ellentétes erkölcsi felfogására következtetni. Ezért bocsásson meg Budapest, ha nem tartom olyan erkölcsösnek s nem hiszelgek Szegednek, mikor az odavaló esküdteket s nem esküdteket nem tartom olyan erkölcsteleneknek.

Három óra távolságnak nem nagy, de időköznek már valami. Huszonnégy óra pedig már korszakot is alkothat. A budapesti tömeg pedig egy nappal későbbben nyilatkozott meg, mint a szegedi. Huszonnégy órával későbbben pedig Szeged sem éljenez Mariskának, sőt mint a mosakodásokból, czáfolatokból és redukálásokból látszik, már merőben csatlakozott a budapesti véleményhez. Ha pedig az ember például a dánosi cigányok pörére gondol s arra az imádó érdeklődésre, melyre a leánytípró Balog Tuta szert tett a leggyöngédebb s legelőkelőbb hölgytársaságban, akkor nem

merész a föltevés, hogy az egész csak véletlen dolga, s ha Budapesten tárgyalják a pört, akkor itt hangzik el az éljen s Szögeden a pfuj.

Ezért gondolom, kár az éljen és pfuj fölött kritikát gyakorolni, mert nincs közöttünk, egy ország és egy korszak teremtsései között semmi különbség, ellenben hasznosabb és emberségesebb mind a kettőt megérteni. A pesti első impresszió az a gondolat volt: hát ezek után mitől féljen az, aki gyilkolni akar? Merőben praktikus impresszió, mely a moralitásra nem tartozik. Az ítélet nem szolgálhat czélokat s szerintünk a régi korok éppen azért voltak embertelenek, mivel eretnekek, boszorkányok elégetésével az egyházat szolgálták, válogatott kínzásokkal pedig a büntől elrettenteni akartak. Mi köze a bírónak, esküdtnak ahhoz, hogy odakint milyen következzék az annak, amit idebent igazságnak ismert föl? Hát szabad-e valakit felakasztani, akit szabadon bocsátanék, ha nem tartanék attól, hogy ezentúl több lesz a gyilkosság? Ezt én, esküdt vagy bíró, még megtehetném, de kérdés, hajlandó-e Vojta ur, vagy Mariska önagysága feláldozni magát e kétségtelenül nemes czélra?

Meg kell hát tépnem egy kicsit a budapesti babérokat: a felháborodás forrása itt első sorban nem erkölcsi, hanem czélszerűség. A pesti tömeg politizált s politizálás közben hevült csak föl erkölcsileg is. Igaz, ez a hevület már erősen morális. Itt már meglátszik az undor is a nő iránt, aki anyját büntetlenül eltehetette láb alól s még primadonnaszerűen boldog mosolylyal készül a tapsokat fogadni s jövődjé számára tőkét csinálni a szerencséjéből.

De könnyű ilyen erkölcsösnek lenni Budapestnek, melynek semmi része a dologban, éppen csak úgy viszonylik a szegediekhez, mint az újságolvasó a szemtanuhoz. A szegedi közönség ellenben együttjátszott a dráma hőseivel, s ha őszinte, nem lehetett más, mint amilyen volt. Nem lehetett más, mint Páris a Steinheil-pörben s Budapest a cigány-pörben.

S milyen Szeged, Páris és Budapest? Már többször feleltem erre a kérdésre s most megint nem merek rá egészen megfelelni. De mégis: bűnrészes. Az ember csak azok iránt a bűnök iránt engesztelő, melyekben maga is részes, s ha a tömeg első hevülete örül az ilyen fajta gyilkosok fölmentésének, ha az esküdtek az ilyen fajta bűnösök iránt könyörületesek, az csak azt jelenti: nem ítélünk, hogy ne ítéltsünk.

Szól ez nem a tette, hanem az impulzusokra. A Jánosikat nézve, megdöbbenünk s holt vagy eleven kísértetek lebegnek körülöttünk: nem dolgozott-e bened is a Jánosi-féle motívum? Ha nem éppen pisztolylövésre egy másiknak az édesanyjára, kisebb-nagyobb mértékű bűnré nem vetemedtél még, mikor egy asszony ösztökélt rá? Széles e világon mennyi kifogástalan uri ember rejtegeti még a halálos ágyán is mindazt, amit sohasem tett volna meg a pusztja jellemét követve, ha megannyi épp oly kifogástalan csábos urihölgy nem izgatja rá tudatosan, kiszámítottan, a férfi-érzések nyomoruságos ellentállásra képtelenségére spekulálva?

Az újságolvasás magányában lehetünk annyira őszinték, hogy szó nélkül — mert ez már sok volna — beismerjük: ismerek egy igen derék, becsületes embert, aki nem mondhat el mindent a vizsgálóbíróknak, amit életében egy asszony kívánságára elkövetett. S lehet, hogy ez az asszony ma már szent.

Ezért tűnik el Szegeden, Párisban, Budapesten, ahol a közvetetlen impressziók keletkeznek, a szörnyű tett a lelki motivumok mögött. Ezért döbben meg Szeged, mikor Jánosi szerelmét látja s elfelejti tőle mint egészen mellékes dolgot a revolvért, melyet elsütött s a hullát, melyet eleven emberből csinált. Dehogy a Jánosi szerelme! A mienk! Dehogy a Jánosi korlátolt cselekvőszabadsága, hiszen a miénk ez, melyet akárhányszor konstatáltunk magunkban. Ha asszonyról van szó, nem cselekszünk a mi akaratunk, hanem az övé szerint. És Szegeden tapsolnak annak a gonosz női akaratnak, mert ez az akarat gonosz, de aki nekünk parancsolt, szép volt és szerettük. Az a taps, az az éljen ezer Jánosiaktól ezer Haverda Mariskáknak szól.

Aki nem így tudja, még nem volt szerelmes, vagy még nem ismerte meg szerelme tárgyát. Még nem görnyedt meg a szörnyű felfedezésben: a nő, akit bódult agygyal imádok, hidegen, mint a kocsis a bakon, igazgatja a szenvedélyem lovait. Tán innen ered a lóvátétel szólásmód. Még nem eszmélt arra, hogy a legfeketébb eszközöktől a gyöngé nő nem riad vissza s a legőszintébb érzésbe is számításból bele tudja keverni a képmutatásokat, az álságokat, a hazugságokat és megtévesztő látszatokat, mik arra valók, hogy a férfit az érzéseivel hajtsa arra az örülségre vagy gonoszra, melyre magától sohasem vetemednék, melytől borzadva visszariadna, ha ellenmérge nem lát szenvedéseket, miket a szeretett nő visel azért, mert ő visszaborzad. Akár a szabadkai szőlő pisztolylövése, akár egy kicsikart tollas kálap, melyet a férj koncedál, noha tönkremegy tőle, a belső mívoltában egyaránt Haverda Mariska hatalma és praktikája ez. Ezért — filozofálhatunk akármennyit — a Haverda Mariskákat és Jánosiakat mindenütt a világon felmentik s csak a világ másik oldalán szörnyűködnek a fölmentésen.

Kóbor Tamás.

Szerencsétlenségeket elviselhet az ember; ezek kívülről jönnek, ezek balesetek. De az embernek a saját hibáiért szenvedni — ah! ez borzasztó az életben.

*

Ugy látszik, manapság az emberek spekulációnak tekintik az életet. Pedig nem spekuláció, hanem szentség. Ideálja a szeretet. Tisztítótüze az áldozat.

*

Az öröm a természet bizonyágtétele, helyeslésének jele. Ha az ember boldog, akkor mindig jó is, de ha jó, nem mindig boldog.

Notturmo.

Irtá: HERCZFELD MARION.

Felmentettek, Levinev Sztánya.

Felmentettek a gyilkosság vádja alól, Levinev Sztánya, most már az özvegyed vagyok, most már te egészen az enyém vagy. Senki másnak nincs része többé benned, senki el nem rabolhat tőlem, egyike sem azoknak a fehér, sima, szőke asszonyoknak, akik olyan tébolyodott fájdalmakat szereztek nekem, — mert azokat szeretted, Levinev Sztánya.

Az ő keblükön nevetted el könnyelmű, szívtelen kacagásaidat, — az én keblemen vértetél el. Velük tobzódtad, dorbézoltad, pazaroltad el pompás, sugárzó ifjúságodat, — én csak egy pillanatra vettelek el tőlük a magam számára, egyetlen egy pillanatra, de ebben a pillanatban az enyém lettél, az enyém, Levinev Sztánya, enyém minden időkre, enyém az örökkévalóságra. Amazok megtanítottak téged arra, hogy milyen olcsó az asszonyszerelem, hogy hogyan hever ott mindenütt az utadban, hogy hogyan lehet félrerugni, megtiporni, a megbánás érzése nélkül sárba ránczizálni. Én egyetlen egy pillanat alatt megtanítottalak, hogy az életnek értékei vannak, értékei, Levinev Sztánya, amelyeket ellenértékekkel kell megfizetni. Szerelmet szerelemért, hűséget hűségért, életet életért.

Sztánya: életet életért! Érzem ennek a szónak az irtózatosságot, érzem, hogy össze vagyok kötve veled gonosz, vértől szennyes, fájdalomszemekből kovácsolt lánczccal. Életet életért! Sztánya, én halottam, — megyek utánad.

II.

Felmentettek, hallod, szerelmem, felmentettek a gyilkosság vádja alól, ártatlannak mondtak abban a gyilkosságban, amelyet elkövettem Levinev Sztányán, a kinzómon, a hóhéromon, a szeretőmön. Rettenetesen, tébolyodottat tudnék most kaczagni, de ajkam megfagyott úgy a kaczagásra, mint a zokogásra, — ezt te tetted, Sztánya! — a nagy, ezerfeji, prédára mindig éhes hiéna — emberiségnek nevezik ezeket a leleskedő ördögarczokat az összességükben — kiüvöltötte ellenem a vádjait és én megverekedtem, megviaskodtam vele egészen egyedül, én, a te szegény, fájdalomban kimerült Anká. Lángoló szavakkal vitattam el tőlük azt a jogot, hogy fölöttem ítéletet mondjanak, hogy kutassanak, szaglásszanak, gyanúsítsanak és kíváncsian hideg szemmel meredjenek bele az én éjszakámba, hogy belevilágítsanak abba a sötétségbe, amelyet mi ketten börtönlünk rá. Sztánya, Sztánya, mit tudnak ezek az én napjaimnak mindama kinjairól, amelyek a rövid, forró tavaszra következtek, mit tudnak amaz éjszakáról, amikor szegény, elvérző életemért két kísértet játszott kockajátékot: a gyilkosság és az öngyilkosság.

Gyilkosság — öngyilkosság! Hónapokig tartott ez a borzalmas viaskodás. És ők azt akarták, hogy mindenemet odaadjam nekik, — mindenemet, Sztánya, én szerelmem? Mindazt, ami közöttünk kettőnk közt volt? Csalásodnak minden kéjes édességét egészen addig a gúnyos megvetésig, amelylyel szerelmemet illetted, egészen a vonagló lelkem teljes elárulásáig? Nem, nem, Levinev Sztánya, nem akartam magamat mentegetni, nem iparkodtam azon, hogy megértsenek.

III.

Mit is mondtál csak egyszer azoknak, akiknek lenéző megalázással dobtad oda az én szegény, szent szerelmemet? »Az a vad, fekete macska.« Az a vad,

fekete macska ott ült a sirodon, Levinev Sztánya, két hosszú héten keresztül ott ült és szilaj, lángoló sziszegése, fujása visszakergette azokat az ezreket, akik jöttek, hogy holttestedet kiássák megszentelt nyugalmból és leszakítsák a titkot elnémult ajakadról. Nem adtuk oda nekik, szerelmem! A fekete macska fujt és sziszegett — s átjárta ez fenn a karzaton a gyáva tömegnek a hétköznapi szürkeségtől tompa lelkét is, a paragrafusok emberei pedig a csontjuk velejéig megremegtek, meginogtak igazságos voltak csálhatatlanságában és ezekben a megmerevedett gondolkodásu, lassuvérü hivatalnokemberekben egyszerre elemi erővel tört fel a megismerés: Van jog az ölésre! — Van jog az ölésre, Levinev Sztánya, és az egész terem szinte lángba borult! Ha ott lettél volna közöttük, te tagadtad volna ezt mindazzal a frivol nemtörődomséggel, ami az egész életet volt. Pedig hiszen én megtanítottalak rá, Sztánya, Sztánya, egyetlen egy pillanat alatt és a te tágra nyílt, megmerevedett szemedben ott van a néma bizonyítás.

Jog az ölésre. Nekem megvolt ez a jogom, Levinev Sztánya. Ha van a pokolnak kinszenvedése, azt te mind elszenvetted velem. Csalással, alattomosan ejtetted meg, — ez volt a te bűnöd, Levinev Sztánya; a véremmel, az életemmel a tieddé lettem, ez volt az én végzetem, Levinev Sztánya. Ezer mártirhalált haltam az óta az óta, hogy ifjúi életet ott vértet el a szemem előtt. Az agyam velejében itt fog lüktetni a szíved elhaló dobogása mindaddig, míg az örület merev álmatlansággal rá nem csavarja fátyolát a lelkemre és hörgő-fuldoklásod benne fog rezegni az idegeimben mindaddig, amíg az egymásra hulló göröngy oda nem vet megint a föld alatt a te oldalad mellé. És mindennek ellenére, Levinev Sztánya, nem tudom, hogy mi az a megbánás...

IV.

Szentségtörést, templomrablást, kéjgyilkosságot, azt követtél el az én lelkemen, Levinev Sztánya! Ezt utánad kiáltom a sirod mélyébe úgy, mint ahogy a végítélet napján a Mennyei Bíró lángoló ajka fogja a szemed közé dörögni: »Mit követtél el e nő szerelmének a szentségével?«

Élveztél, — azután elhajítottál, gonosz, kegyetlen kedvesem te! Az egész, szilaj dicsőségből csak egyetlen megvető szó maradt meg: a rut, fekete macska. Elhajítottál, odadobtál annak az egész, gonoszindulatu ember-tömegnek s a megvételnek. A fájdalom, Sztánya, szent volt, igaz és mély és a farizeusok csufolódása megpökdöste. Hol vannak a bírák, akik megvédelmezzék az asszonyt a lelke gyilkosától, hol a törvények, amelyek a szerelmet hűtlenül eláruló nyelvekre tüzes vassal süssék oda az örök némaságot? Nincs joga rólam ítéletet mondani azoknak az üresfejű bírának s durvaszövetű törvényeiknek, amelyek nem nyújtanak semmi védelmet arra, hogy a szegény, elárult asszony a becsületét újból tisztára izzitva kapja vissza a megtorlás lángjából. Tehát az önönmagunk joga — az ölésre való jog. Sztánya, Sztánya, az enyém lettél és ha ezerszer újra át kellene élnem azt az éjszakát és a borzalmait és ha ezer lánggal kuporogna is ott a szobád küszöbén, — akkor is bemennék oda újra, Levinev Sztánya, mint azon az éjszakán.

V.

Mint azon az éjszakán? Könyörülj meg rajtam, én Mennyei Atyám! Vagy pedig örökké arra leszek-e kárhoztatva, hogy mindig és mindörökkön minden éjszakában lángnál világosabban éljem át újra azt az egy éjszakát?

Gyilkossá lettem... jó, hát akkor a szerelem bűn, mert én szerettelek, Sztánya. Mik az inkvizíció kinszenvedése a szenvedése ehhez az egyetlen egy szóhoz mérve? Nincs éjszaka, hogy át ne lopózkodnék reszketve és fázva a küszöbödön, a szegény, alázatos, megvetett szerelmemmel. Minden sarokban ott ül még az emlékezet — beszennyezve a te hitszegésedtől. Az íróasztalról egy átkozott kép mosolyog rám... a szemedben ott villámlik a szőke fürtökre való vágyakozás... az ajkadon látom még a Judás-csókokat égni és mégis alázatosan állok ott a küszöbödön és szerelmem biborköppönyege úgy függ a vállamon, mint a megtépett koldusrongy. Zavarodott a szavam... hebegek... imádkozom. Sztánya, Sztánya, nem látod, hogy ez az örület, ez a kétségbeesés. Ha most a kebledre zársz, ha szelid, jóságos szavakkal megvigasztalsz, akkor hajnalhasadással egy szegény, fázós koldusasszony kívánszorog ebből a napsütéstelen világból és te, a férfi, tovább élsz széles, buja, gondtalan pocsoládában. Irgalom, én Mennyei Atyám, engedd csak egyszer, csak ezt az egyetlen éjszakát végigálmódnom... hogy az én Sztányám ezt az én szegény, könyáztatta arcomat a keblére temeti, hogy lágy ujjal simogatja végig mind a sebeimet és az életem hátralévő részén keresztül mindig a térdemen fogok heverni előtted, én Istenem. Vagy pedig szakítsd ki belőlem az emlékezőt, adjál feledést arra az órára, ami most következik... Minden éjszaka meg kell élnem ezt az órát... minden éjszaka az összeroskadásig? Korbácsütések zúgnak rám alá, — a te szavaid, Sztánya. És hogyan csóválod te a korbácsot, — minden csapás, ami aláhull, a lelkemben ver tönkre valamit. A koldusmez is rongygyá szakadt már, véres czafatokban szakadozik el a szemérem... most pedig hideg gunynyal egyik rést a másik után hasítod bele virulásunk napjaiba. Hagyd el már, Sztánya, hagyd el, minden szóval, ami még esik, a mezitelen életemet korbácsolod rommá. Tovább korbácsolsz, mintha a rombolás örülete fogott volna el és a korbácsod csepeg a szívem verétől. A halántékom dobog... mintha ezer sietős kéz segítene neked annak az épületnek a lerombolásában, amely az életem volt. És tovább is csattognak a korbácsütések a levegőn át. És ekkor egy pillanatra fellángol valami, Sztánya, mintha vérvörös villámsugár világítana bele a mélységesen sötét éjszakába. Szemsértő fénynyel, világosan áll a lelkem előtt a tegnap, a ma és a holnap. A szétgázolt, kioltott tegnapom, a halálra korbácsolt mám s a holnapom, amely borzalmas örvény. Csak egy pillanatig ég a sugár, — szemtől-szemben állunk egymással.

Érzél valamit, Sztánya, sejtess valamit? Miért sápadsz el, miért hangzik az ajakadról csaknem remegve: fekete... macska! Talán ugrásra lapul az a macska, Sztánya? Nem tudom, hiszen sötét lett minden megint. Az én karom ez még, ami átölel, az én jobb kezem az, amiben fakó fény csillanik fel? Nem tudom. Minden hideg és halott bennem... De most világosság támad... ütés hangja... nem... fegyverdőre hangzik el és az idegeimben egyszerre megszólalnak a templomok harangjai, lázadást zugó, tombolásig tébolyodott harangszó. Mintha vörös ködbe volnál burkolva, úgy csuszol alá az ölemből... vörös ködrongyok usznak a levegőben, a falon, a pállón... vagy a véred volt az, szerelmemem, ami szertefecskendezett?

VI.

Olyan sóvárgással epedek utánad, Sztánya, én kedvesem, amely nem ismer megváltást. A keservem áradó hullámokban omlik oda a lábad elé. Szegény, téveteg ujjaimmal szeretnék kiásni a sirodból, a magam szí-

milliót lökünk ki idegen urak gazdagítására, nagyon elkelne egy új Kálmán király, aki bölcs szóval dekretálná, hogy a magyar aviatikáról pedig, mert hogy ilyen nincs, többé említés ne történjék. Shakespeare a csehországi tengerről szólván, nem követett el vastkosabb tévedést, mint azok a vizionáriusok, akik a magyar mocsarak fölött vélnek látni a légben uszó magyar aeroplánokat.

MÁS IDŐK. Tisza Kálmán semmivel se nagyobb ma, mint volt halála napján. S temetése órájában a főváros törvényhatósága mégis vízügyekről, kövezetvámokról tárgyalt s drága idejéből nem adott annyit a halottnak, amennyit egy kurta elparentálás igénybe vesz. Azóta nem sok idő telt el. Nem sok ahhoz, hogy valakiből óriás válhassék, ha különben jelentéktelen tényező volt. S az elmúlt héten mégis megesett, hogy indítványt tettek a fővárosnál az iránt, adna bizonyos számú ezer koronákat Tisza Kálmán szobrára. Bizonyos, hogy a főváros nem sajnálja majd az ezeket Tisza Kálmántól, aki végre is tett valamicskét a főváros érdekében is. Ezek a tettek megvoltak Tisza Kálmán halálakor is és azóta semmivel sem lettek nagyobbak, értékesebbek. Nem Tisza Kálmán lett hát más, de a főváros törvényhatósága. A cselekedetek a régiék maradtak, de változtak a mérlegelő szemek és az ítélkező lelkiismeretek. Érdekes jelenség ez, mely biztató kilátást nyit a jövőbe. Mert ahol észreveszik és honorálják az eredményeket, ott bizonyára megtorolják a hibákat és bűnöket.

BANKETT, SZEGEDEN.

(A *Times* bécsi tudósítójának levele a *Times*hoz.)

Sir! Szeged városában tegnap este nagy nemzeti ünnep volt. Mrs. Mariska, aki nyilván egy második Charlotte Corday, kiszabadult sulyos börtönéből. A polgárok becsukták boltjait, hogy ünnepeljék Mrs. Mariskát s virágot hintsenek utjába, amely a börtönből a szállodába vezet. Az összes magyar lapok leírják a gyönyörű menetet, amely a derék missziszt a szállodába kísérte. Valóságos díszmenet volt.

A menet élén ötven főrangú halász lovagolt festői cowboy kosztümben, vad csuhaj kiáltással villogtatták meg kezükben ősi fegyverüket, amit itt halászlének neveznek. Utánuk lovagoltak a híres magyar hordárok (redcap milice) vezérükkel, az ősz Bein Batsi-val élükön (Batsi megfelel az angol baronet-nek). Követték őket a magyar betyárok, juhászok, gulyások és pörkölttek.

Aztán jött az ünnepelt hófehér lovon, amelyet azonban kifogtak alóla. Magyarországon ez így szokás. A derék hölgy ügyvédeknek, a magyar bar legelőkelőbb tagjainak vállán tette meg tehát az utat. A menetet az aransujtásos délczag ménes fejezte be, akik szintén egy előkelő kaszt.

A szálloda kapujánál fehér ruhás szűzek fogadták Mrs. Mariskát és megcsókolták a kezét. Az ünnepelt férje — aki éjjeli ügyész a szomszéd városban — karonfogta Mariskát és felyezette terméibe. De a nép utat tört magának a szálloda kapuján, berohant a termébe és térdre borult a derék honleány előtt és könyörgött neki, hogy járja el a magyar nemzeti táncot, a csárdást. Mrs. Mariska erre ügyvédekkel eljárta a csárdást és a lelkesedés valóságos örvénybe változott, amikor tánc közben az egyik ügyvéd Mr. Lengyel, megvillogtatta a híres gattyát. (Itt fel kell világosítanom az angol népet, hogy a gattyá tekintetében téves nézetek uralkodnak Angliában. Gattyá az nem régi magyar kard, nem is nemzeti étel, hanem diszruha, amely derékban az ugynevezett madzaggal kezdődik és bokában az ugynevezett kapczával végződik.) Amikor a nép meglátta Mr. L. gattyáját, örömmámor fogta el és fokosoch kiáltással kísérte a szép táncot.

Ezután Mariska átöltözött és megkezdődött a bankett. Ez volt az ünnep főpontja. Az ételek és italok nemzeti jelleggel bírtak. Főétel paprika volt; főital a híres magyar spriczer, amely vetekedik az ismert tokaji borral. A harmadik fogásnál felállt Mrs. Mariska és lelkes tósztot mondott az esküdtek egészségére. Beszéde végén a jelenvoltak elővették revolvereiket és hat öreg asszonyt lelőttek az ittas nép számára, amely az utcát ellepte. (Ez ősi szokás Magyarországon.) A lelkesedés hatása alatt Mrs. Steinhardt, a magyar National Theater igazgatója ajánlatot tett Mariskának, hogy lépjen fel nála esténként ezer font sterling fellépti díj mellett. Mrs. Mariska nem fogadta el az ajánlatot, mert sokkal jobb ajánlatot kapott Mr. Joseph Rusttól, a Tudományos Akadémia elnökétől, aki híres ebédeihez gazdasszonynak szerződtette a missziszt. A bankett végén az ügyvédek koszorút nyujtottak át az ünnepeltnak a következő felirással:

»Az ártatlanság mártírjának! A szűzi női erény bajnokának! A magyar sánteklernek! Védői.«

Végül pedig az ügyvédek fejükre emelték Mariskát és kinézték az ablakon, hogy a népnek mutatkozzanak. Ezalatt elkésték az esti vonatot, a reggeli gyorsat, a déli személyt és csak harmadnapra utaztak el a fővárosba, ahol újabb diszfogadtatás várta őket.

Wien.

Harry Oyster.

Másolta: Maitre Jacques.

Krónika II.

Szabad a házasságtörés.

— febr. 18.

Hajdanában, még nem is olyan régen, azt tanultuk a magyar montmártélyosoktól, hogy Franciaország — értsd Páris — az a dicső föld, ahol minden szabad. Ott jelennek meg azok az ujságok, amikbe mindent bele lehet írni, ott vannak azok a szinpadok, amelyekről mindenféle igazságot bele lehet szavalni, avagy kukorékolni a világba és ott tart minden olyan férfi, aki ad magára valamit, a kockpáli kereskedelmi utazótól elkezdve a maupassanti arisztokratán keresztül egészen a murgeri mürodolfokig szeretőt, sőt barát-nőt, mi több: amie-t, mi még több: mesternőt, ami francziául már annyira magyarul van, hogy leírni sem lehet, mert ez az öreg, konzervatív papiros, amit ugyan csak rongyból gyártanak, de mégis fehér, elpirulna a neve hordásától. Szóval, arról értesítettek bennünket idáig mindig a mi szajnaittas barátaink, — hogy innák tovább is! — hogy a boldogság mostanában nem a fűtött, meleg szobában van, hanem az isteni lorette-eknek, grisette-eknek és cocotte-oknak a kebelén, amelyen minden igazi franczia úgy töri a házasságot, mint ebben a csunyan elmaradott agrár országban a falusi parasztkölyök őszfordultára a diót. Boldog ország, szabad ország az a Franciaország! De jó is volna ott lakni, különösen akkor, amikor az ember még nem született meg, mert ott ugyan meg nem születne. És valóban ez a legnagyobb szerencse, ami egy embert érhet. Tudniillik az ember éppen megfordítottja a sorsjegyek: akkor üti meg a főnyereményt, ha nem huzzák ki.

De maradjunk csak a házasságtörésnél, gondolom, t. honfitársam, te is szívesen időzöl, ha már csak elméletben is, ennél a témánál. Tehát: Feydeau és társai megtanítottak bennünket arra, hogy Franciaországban szabad a házasságtörés, sőt Sardou és Najac még arról is tanuságot tesznek, hogy Des Prunelles ur a saját feleségével, Cyprienne-nel is ideálisan tud házasságot törni a reménybeli férjnek, az Adhémarnak a számlájára. Franciaország a házasságtörések szabad hazája, ott minden szabad, ha kielégítő mértékben felszines, vagy ostoba. Az ostobaság szóval itt azt a fogalmat értem, amit a dogmatikusok és a kerekfejek erkölcstelenségnek neveznek.

És most Franciaországból egyszerre két hír is érkezik ide hozzánk, a rabszolgaság országába. Az egyik azt mondja, hogy a cenzura is megengedte a Chantecler előadását, — hogy a kakas csipje meg azt a cenzurát! — a másik pedig arról beszél, hogy törvényjavaslat van a francia képviselőház előtt, olyan javaslat, amely szerint ezentul a házasságtörés nem lesz büntetendő cselekmény. Szent László segits! Tehát Franciaországban eddig nem tudták, hogy a házasságtörő asszonynak az egyetlen jogos bírója csak a férj, ott nem tudták még eddig sem azt, amit mi már a tizenkettedik században tudtunk, hogy az »öld meg« irtóztatós nagy értéke csak a férfikölre való, nem pedig a közvádoló paragrafustól kacskaringós kezére? Hogy a házasságtörés egészen magánbűn, ami nem lehet hivatalból üldözendő, nem lehet a világ elé idegenek által is kirázható házirony. Franciaországban, a házasságtörések klasszikus földjén — és ezt éppen olyan kevesen tudtuk, mint azt, hogy ugyancsak Franciaországban, a szabadságnak nem kevésbé klasszikus földjén cenzura is van — a házasságtörés mindmáig nem csupán mulatságos eset, nem pusztán bohózattema vagy erkölcspredikációs alap, hanem büntetendő cselekmény is. Törvény van a megbüntetésére, természetesen férfiak és nők számára egyformán, mert hiszen a törvény előtt még Franciaországban is mindenki egyenlő.

Most azonban törvényjavaslat fekszik a kamara előtt, amelynek, mint mondtam, az a célja, hogy a házasságtörésre kiszabott büntető paragrafust eltörölje. Ezentul tehát Franciaországban — hát lehet ma már mást irni, mint szatirát? — szabad lesz a házasságtörés. És a jövőnek frigiai sípkában telhetetlen barátai most bizonyára fel fognak ujjongani megint, hogy milyen haladás, milyen haladás ez a szabadság felé! Mert sers sapiunt Phryges és az új törvényjavaslatban is bizonyára csak a szabadság gondolat meggazdagítására való ideális törekvést fognak látni. Pedig ebben a javaslatban is ugyanaz a mindig ötven százalékra kiegyező, mindig opportunus francia nyárspolgár-észjárás lappang benne, ami megszülte a polgárkirályságnak az abszurdumon is tullévő fogalmát s amelynek a titkolt, de néha mégis csak kimondott alapvető jelszava ez: »enrichissez vous«. Aminek az igazi értelme nem az a teljesen igaz tétel, hogy mindenkinek joga van

a saját maga számára a lehető legnagyobb anyagi jólétet biztosítani, hanem az, hogy: »minden áron gazdag akarok lenni«.

Hát hiszen eltagadhatatlan a le superflue chose très nécessaire nek az igazsága, de viszont az is igaz, hogy a Law-féle Missziszípi-svindli sehol máshol a világon meg nem történhetett volna, csakis Franciaországban. Ahol mindenki mohón iparkodik magának nemcsak jólétet, nemcsak tisztes fölösleget, hanem egészen fölöslegessé váló és tétlenségében egészen haszontalan energiafelhalmozódássá merevedő »másénál több«-et gyűjteni össze. És még csak nem is olyan, a brutalitásukban is a becsületes bevallottságuk miatt valamelyest tiszteletre is méltó eszközökkel, mint például az amerikai milliárdosok. Hanem valami olyan jelszó-mellékuton, ami a »szabadság, egyenlőség, testvériség« alatt is tulajdonképpen a felé a cél felé irányult, hogy: »most már majd én legelek«.

Az az új törvényjavaslat is a lényegében, de persze a be nem vallott lényegében, ilyen mellékcélra sandít. Gazdagodási célra, de ezuttal nem a készpénzbeli, hanem a népszerűségbeli gazdagodás céljára. Mert nem az egyéni cselekvésszabadságnak még a házasság — elismerem, ma már elavulóban lévő — intézményének a kötelékeitől is mentül jobb mentesítést célozza, hanem egyenesen azaz dehogy egyenesen a népmozgalmi statisztikának Franciaországban ma már megdöbbentő tabelláira sandít. Szabad a csók, mondja, de: több lesz a katona, gondolja, ha hetven Hervieu agitál is a hadsereg ellen. Ha a szexuális vonzódás lehetőségeit megkönnyébbítik, akkor több gyermek fog születni Franciaországban, mint eddig. És majdan, valamikor »à Berlin« több chasseur terpeszkedhetik el Potsdamban, mint hajdan porosz granátéros Párisban a versaillesi trónteremben.

Már most, ha nagyon rossznyelvű akarnék lenni, akkor tüstént bebizonyítanám annak a képviselőnek, aki a javaslatot benyújtotta és akinek a nevét nem tudom, hogy a törekvése megint csak egy igazi francia abszurdum. Hogyan? Ezek az emberek kikérgetik az országból a szerzeteseket, a világi papok pedig, akik még megmaradtak, a plébánosok és a káplánok olyan szegények, hogy az ünnepi husétel meg a böjti tojás és szarvasgomba helyett kénytelenek gyökeret megspenótot enni, ugyanézek az emberek akarják holmi házasságtörés-törvény megszüntetésével Franciaországban a száraz- és cseppfolyós-dajka-ipart fellendíteni?

Az ember, sajnos, nem a férfinál, hanem az asszonynál kezdődik el. Viszont a háremekben minden matematikai valószínűségi számításat megcsufolóan kevés gyerek születik. Vegye le hát az a népmozgalmass francia képviselő a párisi, ah, oly bájos, asszonyok fejeéről azt a szakajtó-kosarat, baromfiorítót, vagy kifordított köpöcsészét, amit kalapnak viselnek a frizurájukon, vágja le csak a bordarendszerükről a vállfűzőt, egygyel alább meg azt a kis szalmazsákocskát, amit természetes faggyulerakódásnak akarnak elhíttetni velünk és majd

mindjárt meglátja, hogy kevesebb lesz a házasságtörés és több lesz a gyermek.

Mert hiába, Németország itt megint legyőzi Franciaországot, az öreg Schopenhauernek van megint igaza, a Gretchenek és Lotték a legjobb embertermelőanyagok, nem pedig a Liane-ok, a Gabrielle-ek, az Estelle-ek, a Hysterelle-ek. Ami pedig a férfiakat illeti, nemzetgazdaságtani szempontból rájuk nézve is nem feloldani, hanem megszigorítani kellene a házasságtörésről szóló törvényt. Mert akkor lesz kellő állományu még háborukban is a hadsereg. Tessék csak megpróbálni.

Paganél.

Az ezüstabánya.

Irta: LAGERLÖF ZELMA.

(2)

— A bányakapitány megmagyarázta, mit kell tennie, hogy a tulajdonjogot megszerezhesse a bányára s ellátta sok jó tanáccsal. De a lelkipásztor nem figyelt rá, csak állt a helyén, kóválygott a feje. Hihetetlen, gondolta, hogy egy egész ezüsthegység volna a szegény gyülekezetében s rá várna a kiaknázása.

A király hevesen fölütötte a fejét. A lelkész félbeszakította a mondókáját.

— Nyilván az történt, — jegyezte meg a király — hogy mikor hazatérve hozzálátott a hegy kiaknázásához, akkor jött rá, hogy becsapta a bányakapitány.

— Dehogy, a bányakapitány nem csapta be — nyugtatta meg a lelkész.

— Csak folytassa kigyelmed — nógatta a király — s megint elhelyezkedve a karszékeben, tovább figyelt.

— Mikor aztán a lelkipásztor hazaérve végigment a falun a kocsiján, — folytatta a lelkész — első dolga volt értesíteni a társait, mily becses kincsekre bukkantak. És a Sten Stensson vendéglős háza mellett elmenőben föltette magában, hogy befordul hozzá s tudatja vele, hogy a lelet: ezüst. De a kapuban megállva látta, hogy gyászlepel függ az ablakok előtt s leszeldelt fenyőgalyas ut vezet föl a lépcsőre. »Ki halt meg ebben a házban?» kérdezte a lelkipásztor a kerítéshez támaszkodó gyerkőcztől. »Maga a vendéglős« felelt a gyerek. És elbeszélte, hogy a vendéglős egy hét óta minden áldott nap berugott. »Tenger pálinkát elemésztett, tengert!« »Hogy lehet az?» csodálkozott a lelkipásztor »hisz azelőtt sohse szokott becsipni.« »Hja,« sóhajtott a gyerkőc »azért ivott, mert bányára talált. Gazdag immár. Nem kell többé huznia az igát, ihatik kedvére, mondogatta. S tegnap este azon ittasan kikocsizott, a koci felborult s a boldogtalan szörnyethalt.«

— A lelkipásztor legott hazafelé fordította a szekere rudját. Igen elkedvetlenedett a hióbhirre. Hisz oly boldogan tért vissza, alig várva, hogy elbeszélhesse a nagy ujságot. Pár lépéssel odábbhajtva látta, hogy Izraels Per Persson közeledik. Nem vett rajta észre semmi különöset. S azt gondolta magában: jó, hogy őt is el nem kapta a szerencse. S mindjárt meg is akarta örvendeztetni a kedvező hírrel, hogy immár gazdag ember. »Adj Isten! — köszönt Per Persson. — Most jössz Falunból?» »Most« felelte a lelkipásztor. »Éppen tudatni akartam veled, hogy jobban ütött ki a dolog, mintsem hittük; a bányakapitány azt mondta: ezüst a lelet!« Mintha a föld nyílt volna meg Per Persson előtt. »Mi az? Mit beszélsz? Ezüst?» — hüledezett. — »Az« erősítette a lelkipásztor. »Immár gazdagok

vagyunk egytől-egyig s élhetünk uri módon.« »Igazán? Ezüst?» — hebegte Per Persson s mindjobban elszomorodott. — »Az hát, valódi ezüst« hangoztatta a lelkipásztor. »Csak nem gondold, hogy rászédlek! Mit add a bunak a fejedet! Örülj!« »Örüljek? Hogy örülhetnék?» — dadogta Per Persson. — »Macskaezüstnek véltem s azt tartván, hogy többet ér ma egy veréb, mint holnap egy tuzok, száz tallérért eladtam a bánya reám eső részét Olof Svärdnek.«

— Egészen kétségbe volt esve. Még a lelkipásztor távozása után is ottmaradt állva az országúton és zokogott. A lelkipásztor hazaérve, elküldte a szolgáját Olof Svärdhez meg a testvérehez s megüzente nekik, hogy a lelet: ezüst. Ugy vélte, letesz a hirhördásról, elég volt belőle. Ámde, hogy este egymagában üldögélt odahaza, megint csak urrá lett rajta az öröm. Kiment a sötétbe s megállt azon a dombon, melyen új paplakot akart emelni. Az lesz csak a szép, pompás paróchia, a püspök palotája se különb. Sokáig áldogált odakünn a sötétben elábrándozva. És nem állapodott meg az új lelkészlak építésénél, hanem elgondolta, ha majd erről a vidékről szétárad a nagy gazdagság, ideözönlik a nép s végre egész város épül az erdőben a bánya körül. Akkor aztán új templomot is kell emelnie a városban. Erre nyilván rámegegy a vagyonának tetemes része. De még ez se lesz elég. Elképzelte, ha majd a templom elkészül, fölavatására eljön a király is számos püspökkel. És majd nagyon megtetszik neki az istenháza. Csak az lesz a kifogása, hogy nincs illendő szállása a városban. És kénytelen lesz az új városban királyi palotát is emelni.

Eközben a felséges urnak egyik lovagja kinyitotta a sékrestye ajtaját, jelentve, hogy kész a királyi batár.

A király eleinte föl akart kelni, de később mást gondolt.

— Csak végezze be kigyelmed az elbeszélését, — mondta a lelkésznek — de szaporán. Tudjuk immár, mint gondolkozik s ábrándozik az ember. Azt szeretnénk látni: hogy cselekszik?

— De még ábrándozása közben értesült róla a lelkipásztor, — folytatta a lelkész — hogy Izraels Per Persson enkezével oltotta ki az életét. Nem bírta elviselni azt a gondolatot, hogy eladta a bánya răső részét. Nyilván azt hitte, meghasad a szíve, ha teljes életében derüre-borúra látnia kell, mint örül más annak a kincznek, mely az övé lehetett volna.

A király kissé kényelembe helyezkedett a székén. Felnyitotta mind a két szemét.

— Amondó vagyok, — szólt — hogy a lelkipásztor helyében tán még nekem is elég lett volna az a bánya.

— A király gazdag — mondta a lelkész. — Mindenesetre van elege, sőt többje is a kelleténél. Nem így egy szegény lelkipásztor, akinek nincs semmije. Az ilyen látva, hogy nincs isten áldása a vállalkozásán, elkezd ekképp tünődni: Nem ábrándozom többé róla, hogy magamnak huzzak hasznát abból a kincsből s a saját tekintélyemet növeljem rajta. De csak nem hagyhatom a földben. Ki kell aknáznom a szegények meg a nyomorultak javára. Meg is teszem, hogy fölsegéljem az egész gyülekezetemet. Átment hát a lelkipásztor Olof Svärdhez meg a testvérehez, hogy tudassa velök: valamit kellene tenniök, még pedig mentül előbb, az ezüstabányával. És az Olofék házának közelébe érve, kocsival találkozott, körüle kivont kardu emberek, mintha őriztek volna valakit. S a kocsin ült valaki, hátrakötve a kezei, bilincs a lábain. Amint odaért a lelkipásztor, megállott a koci s megláthatta a foglyot. Feje be volt kötve, alig lehetett ráismerni. De a lelkipásztor mégis azt hitte: nyilván Olof Svärd az illető.

A gyöngytyuk (Leriche).

A kakas (Guitry).

A fáczánytyuk (Simone asszony).

A fekete rigó. (Galipaux k. a.).

KÉPEK CHANTECLER-BÓL.

Hallotta, mint könyörgött a fogoly a fegyveres öröknek, hadd válthasson pár szót a lelkipásztorral. Ez hát közelebb ment hozzá. A fogoly feléje fordult. »Csak te magad tudod immár, hol az ezüsthegység« szökött meg Olof. »Mi az, Olof?« képedt el a lelkipásztor. »Lásd, tisztelendő atyám, amióta ráakadtunk az ezüsthegységre, azóta fölbomlott a barátság köztem meg a testvérem között. Örökösön czivakodtunk. Tegnap este is összeszólalkoztunk rajta, melyikünk fedezte fel az ezüsbányát s versengés közben agyonütöttem az öcsémet, ő meg itthagya a hatalmas keze nyomát a homlokomon. Most fölakasztanak s te leszel az egyedüli, aki tud a bányáról. Szeretnék hát valamire kérni.« »Csak ki vele!« biztatta a lelkipásztor. »Megteszem a kedvéért, ami tőlem telik.« »Tudod, hogy sok apró gyereket hagyok árván« kezdte a katona, de a lelkipásztor szavába vágott. »E tekintetben nyugodt lehetsz. A bánya rád eső részét megkapják, mintha életben maradnál.« »Nem« vetette ellen Olof Svärd, »valami másra kérek. Ne engedd részesedni egyiküket se a bányában!« A lelkipásztor megrezzent. Némán állott a helyén s torkán akadt a szó. »Ha meg nem ígér, nem halhatok meg nyugodtan« rebegte a fogoly. »Megígérem, teljesítem a kívánságodat« nyugtatta meg a lelkipásztor halkán, szorongó szívvel.

— Azzal elvitték a gyilkost s a lelkipásztor az országuton álltában eltűnődött rajta, hogy váltsa be a szavát. Egész uton hazafelé a kincsen jártatta az esztét; nagyon örvendett neki. De hát úgy állt a dolog, hogy a hivei nem bírták el a gazdagság terhét. Immár négy ember belepusztult, négy büszke, tekintélyes ember. Képzeletben maga előtt látta az egész gyülekezetét s átczikázott agyán a gondolat, mint teszi tönkre az ezüsbánya egyik hivat a másik után. Lelkipásztor léte csak nem döntheti veszedelmbe ezeket a szegény embereket, hisz felelős a lelkükért.

A király egyszerre fölegyenesedett a székében s az elbeszélőre bámolt. »Mondhatom, meggyőződtem róla kigyelmed, hogy e félreeső faluban talpig derék ember a lelkipásztor« — szólt elismeréssel.

— De ez még mind nem volt elég, — folytatta a lelkipásztor — hanem amint híre terjedt a gyülekezet tagjai közt a bánya fölfedezésének, abbahagyták a munkát s csak kószáltak, türelmetlenül várva az időt, mikor majd kiárad rájuk a nagy bőség. A vidék valamennyi naplopója ideözönlött s a lelkipásztor nem győzte hallani az iszákosságról meg verekedésről szóló szomorú híreket. Egy csomó ember meg egyebet se tett,

csak járta az erdőt, keresve a bányát. S a lelkipásztor észrevette, hogy mihelyt kiteszi a házból a lábát, egyesek utána sompolyognak, hogy kitudják, nem az ezüsbányába megy-e s ekként elcsenják a titkát. Mikor már ennyire volt a dolog, a lelkipásztor összehívta a földmivéseket. Elsőben is emlékeztette őket mindarra a szerencsétlenségre, amit az ezüsbánya fölfedezése zudított rájuk s megkérdezte tőlük, mit akarnak: tönkre-menni vagy boldogulni? Aztán megmagyarázta nekik, hogy tőle, mint a lelkipásztortól csak nem kívánhatják, hogy elősegítse a romlásukat. Fölfogadta, ugymond, hogy az ezüsthegység hollétét nem árulja el senkinek s a maga javára se aknázza ki soha. Aztán megkérdezte a földmivésektől: jövőre mitevők lesznek? Mert ha ezentul se hagynak föl a bánya keresésével s a kincsért epedéssel, elköltözik tőlük oly messzire, hogy még csak hírét se hallja soha a nyomoruságuknak. De ha kivetik eszükből az ezüsbányát s megint oly szorgalmasok lesznek, mint azelőtt, itt marad közöttük. »Ám bármit határozatok is« tette hozzá »jegyezzétek meg azt az egyet, hogy én ugyan el nem árulom senki emberfiának az ezüsbánya hollétét!«

— Nos, — kérdezte a király — mit határoztak a földmivések?

— Ugy cselekedtek, ahogy a lelkipásztoruk kívánta — szólt a lelkész. — Belátták, hogy így csak derék ember beszélhet s megígérték neki, hogy többet rá se gondolnak az ezüsthegységre. Belátták, hogy a lelkipásztor javukat akarja, mikor jóvoltukért megmarad szegénynek. És nagy bizalommal voltak iránta. Még meg is kérték, menjen el az erdőbe s temesse be a bányát galyakkal meg kövekkel, hogy rá ne akadjon senki, se ők, se az ivadékaik.

— És azóta épp oly szegényen élt itt a lelkipásztor, mint a többiek?

— Ugy van. Épp oly szegényen, akár a többiek — felelt a lelkész.

— De mégis csak megnősült, ugy-e bár? S megépítette az új lelkészlakot? — firtatta a király.

— Nem, nem volt annyi jövedelme, hogy megnősülhetett volna s mai napig is ott lakik a rozoga viskójában.

— Szép történetet mesélt el kigyelmed — szólt a király, hálásan biccentve a fejével.

A lelkész hallgatagon állott a király előtt.

Kis vártatva megszólalt a felséges ur.

— Tán az ezüsbányára gondolt kigyelmed az imént, mikor azt mondta, hogy a helybeli lelkipász-

tor annyi kincsét előteremthet a számomra, amennyi kell?

— Arra — hagyta helyben a lelkész.

— De hát kerékbe csak nem törethetem, — aggályoskodott a király. — Másként pedig, mondja csak kigyelmed, hogy bírhatnám rá, hogy megmutassa a hegyet? Hiszen lemondott miatta a szive választottjáról s az élet minden javáról.

— Az más — szólt a lelkész. — Ha a hazának kell az a kincs, bizonyosan elárulja a hollétét.

— Jót áll érte kigyelmed? — kérdi a király.

— Jót — felelt a lelkész.

— Hát a hivei sorsával nem törődik?

— Az az isten kezében van.

A király fölemelkedett a székeről s odament az ablakhoz. Ott állt egy darabig, a néptömeget szemlélve. Mennél tovább nézte, annál jobban kigyultak a nagy szemei s mintha megnyult volna a szikár alakja.

— Megmondhatja kigyelmed a gyülekezet lelkipásztorának, hogy Svédország királyára nézve nem lehet szebb látnivaló, mint ha ilyen népen legeltetheti a szemeit — szólt rá a felséges ur.

Majd az ablaktól elfordulva, végigmérte a lelkészt. Arczán mosoly suhant át.

— Hát aztán csakugyan olyan szegény e gyülekezet lelkipásztora, hogy az istentisztelet végeztével le kell vetnie a fekete ruháját s daróczruhát kell öltenie? — kérdezte a király.

— Ugy van, olyan szegény — erősítette a lelkész és pir szökött a durva arczába.

A király megint odament az ablakhoz. Látszott rajta, hogy repes a szive. Minden nemes érzés életre kelt benne.

— Csak hagyja békén kigyelmed azt a bányát — mondta. — Ha már egész életében nyomorúsággal küzdött, azon fáradozva, hogy olyanná tegye a népét, amilyennek kívánta, hát tartsa is meg olyannak, amint most.

— De ha veszedelemben a haza? — mondta a lelkész.

— A hazát jobban szolgálhatjuk emberrel, mint pénzzel — vélte a király. Ezzel bucsut vett a lelkésztől s eltávozott a sekrestyéből.

Odakünn még mindig szótlanul s némán állt a néptömeg. De mikor a király lefelé tartott a lépcsőn, egy földmives jött vele szemközt.

— Beszéltél már a papunkkal? — kérde a földmives.

— Beszéltem — mondta a király.

— Akkor hát megkaptad a mi feleletünket is — folytatta a földmives. — Arra kértünk, fordulnál be a sekrestyébe s beszélnél a lelkészünkkel, mert őt bízuk meg, közölné veled a válaszunkat.

— Immár közölte is — felelt a király.

(Vége.)

Svéd eredetiből fordította: Osváth Kálmán.

Hinni nem szabad semmit, valószínűnek tartani lehet mindent.

*

A butaság ellen nem azért kell harcolni, mert az valami nagyon kárhozatos volna. Távolról sem. Butaság mellett is elképzelhető az emberiségnek igen boldog állapota. De harcolni kell ellene azért, mert ma már milliókra rug azoknak a száma, akik a butasággal is visszaélnek.

Seitz Viktor.

A weinsbergi Faust-torony.

— Lenau. —

Búsan mered égne a csonka torony,
Élőt sohse látni az ormán,
Honnan szanaszét repül éji lovon
Sok rőt szemű, sanda boszorkány.
Így suttog a nép s kit a sors ide vet,
Lépést szaporít, foga reszket.
Boldog, ha a rém már háta megett
S még hányja a hosszú keresztet.

Jó Lenau mester ez ócska lakon
Fundált ki sok ördögi strófát.
A százados, omlatag ősfalakon
Járt le s fel előtte a lóláb.
Mig künn a vihar vígan ordítozott,
Benn szellemek éneke dörgött.
Gyorsan szaporodtak a tarka sorok:
Diktálta a kénszagu ördög.

Jó Lenau mester, a barna cigány,
Szerette a bort fenemódon.
Hevülni tudott a magyar muzsikán
S akármilyen legyen, ha csalódom:
Lángizű borért, ha magyar napon ért,
Egyet nem adott csak: a nótát.
Lelkét tiszaháti, tüzes dalokért
Kaphatta cserébe a lóláb.

Mikor derűsen ragyogott le a hold,
Egyet hegedülni se restelt,
Sok villi, manó, szeleburdi kobold
Jött hallani Lenau mestert.
Alig zendült meg a húr a tetőn,
A síri világ oda nyargalt,
Hogy el ne mulassza a bús epedőn
Síró muzsikát, a magyar dalt.

Hanem hogy a kurta husz év oda volt,
Eljött bizony érte a sátán.
Lángtorku pokolba vígan lovagolt
Jó Lenau mester a hátán.
Kurucz dalokat muzsikált az úton,
Mig Belzebub ur tovazörgött,
Nem voltam a szemtanujok, de tudom:
Bömbölt a keményszívű ördög.

Azóta ha szép derűs éjjel az ég,
Zajdulnak az ormon a hárfák,
Mozdulnak a hantok alatt szanaszét,
Kebőlük dübörögve kitarják.
Sok lágy szívű, méla boszorka vihog,
Csárdásra kiperdül az ormon,
Magyar dalokat muzsikál nekik ott
Jó Lenau mester a tornyon.

Vajthó László.

Saison.

A jelölt.

— febr. 18.

A JELÖLT: És mit üzent a háziur, mamus?

A MAMUS: A háziur azt üzenté, hogy kétszáz koronával emel.

JELÖLT: Persze, a gazember már olvasta az újságban, hogy jelölt vagyok a képviselőválasztásokon.

MAMUS: És a Skovronek is itt volt és azt mondta, hogy fizesd már ki a cipőszámlát, mert különben perel.

JELÖLT: Mást nem mondott?

MAMUS: De; azt is mondta, hogy ha tudta volna, hogy annyi pénzed van, nem várt volna mostanáig, amikor minden vagyondod rámege a választásra.

JELÖLT: Más nem volt itt?

MAMUS: De igen. Itt volt a zászlógyáros és azt mondta, hogy szívesen szállit neked ötszáz zászlót à husz korona.

JELÖLT: Nem kell. Már a multkor is, amikor jelölt voltam, becsapott. Tudod miből csinálta a zászlókat? Öreg slafrokokból.

MAMUS: És a zászlórudakkal is baj volt.

JELÖLT: Törött seprünyeletek adott.

MAMUS: Csak teveled történhetik ilyesmi. De ugy kell neked, miért nem nyitod ki a szádat?

JELÖLT: Kinyitottam. Erre azt hazudta, hogy a seprünyeletek a választóimtól vásárolta à 10 korona.

MAMUS: És te elhitted neki?

JELÖLT: Hogyne hittem volna el. Hiszen olyan népszerűtlen voltam a kerületemben, hogy mindenre képesnek tartottam a választóimat.

MAMUS: És most?

JELÖLT: Most egészen másképp áll a dolog. Holt bizonyos, hogy meg fognak választani.

MAMUS: Ezt mondtad a multkor is.

JELÖLT: De most bizonyítékaim vannak rá.

MAMUS: Például?

JELÖLT: Például itt volt a Blahó.

MAMUS: Ki az?

JELÖLT: Egy ember a választókerületemből.

MAMUS: Választó?

JELÖLT: Még nincs választójoga, de nemsokára lesz. Amint behozzák az általános választói jogot, neki is lesz szavazata.

MAMUS: És mit akart tőled ez a Blahó?

JELÖLT: Nagyszerű híreket hozott. Elmesélte, hogy a Potya Nagy András a fűszeresnél kijelentette, hogy rám fog szavazni.

MAMUS: Ez csak egy szavazó.

JELÖLT: Ez már haladás. A multkor ilyenkor még egy választóm sem volt. Csak a szavazáskor akadt egy, aki rám adta a szavazatát.

MAMUS: Ki volt az?

JELÖLT: Bütyök Kis István.

MAMUS: Most is rád fog szavazni?

JELÖLT: Biztosan rám szavazna, de meghalt szegény azóta.

MAMUS: Olyan sűrűn halnak meg a te választóid?

JELÖLT: Tíz év óta abban a faluban nem halt meg senki. Epp ennek kellett meghalnia, aki rám szavazott.

MAMUS: Milyen programmal lépsz föl te most voltaképp?

JELÖLT: Még nem tudom. Ez okozza most a legnagyobb gondomat.

MAMUS: Határozd el magad végleg valami okosra.

JELÖLT: Hisz ez a legnehezebb. Attól félek, hogy épp az a párt fog megbukni, amelyikhez csatlakozom.

MAMUS: Hát lépj egy olyan pártba, amely nem fog megbukni.

JELÖLT: Azt előre sohasem lehet tudni. Eddig még mindig az a párt bukott meg, amely jelölt engem.

MAMUS: Hát ez hogy lehetséges?

JELÖLT: Én magam sem tudom. Már vannak babonás emberek, akik a világért sem lépnének föl annak a pártnak a programjával, amely engem jelölt. Sokan azt mondják, hogy annak idején miattam bukott meg Tisza István pártja.

MAMUS: Végre már magad is el fogod hinni.

JELÖLT: Én csakugyan kicsi, jelentéktelen ember vagyok, de már kezdem én is hinni, hogy amely pártba én belépek, ott többé nem nő fü.

MAMUS: Ugyan, hogy lehetsz annyira elkeseredve?

JELÖLT: Tudod, ha én titokban és álnéven fölléphetnék egy másik kerületben, akkor a homlok-egyenest ellenkező programmal lépnék föl, mint amivel most fogok föllépni.

MAMUS: Már egészen babonás vagy.

JELÖLT: Hogyne volnék babonás! Az ember négy-öt év alatt, míg egy ciklus tart, szorgalmasan összegyűjt néhány száz koronácskát, aztán jön ez a bűdös választás és ugy elviszi, mint a polyvát.

MAMUS: Hát ha olyan peched van, akkor miért lépsz föl?

JELÖLT: Miért lépek föl? Mert amint választási híreket olvasok az újságban, többé nem férek a bőrömbe. Addig nem nyugszom, amíg minden pénzemet oda nem veszitem.

MAMUS: Ha ennyire ismered magadat, akkor miért lépsz föl?

JELÖLT: Az volna szomorú, ha nem lépnék föl. Akkor mindjárt föbe is löhetném magam.

MAMUS: Egyáltalán nem értelek.

JELÖLT: A háziur például mindjárt kidobná a lakásomból. A Skovronek többé nem hitelezne. A főnőköm rögtön elcsapna. Te pedig ugy megvetnél engem, ahogy férjet még nem vetett meg a felesége.

MAMUS: Én nem bánám, ha nem lépnél föl. Legalább megmaradna a pár száz koronánk.

JELÖLT: Még az se maradna meg.

MAMUS: Miért nem?

JELÖLT: Ennek nagyon egyszerű a magyarázata. Szegény, nyomorgó ügyvéd voltam, aki még önálló

irodát sem tudtam tartani. Csak egy kliensem volt, aki ezer koronával tartozott és ezt sem tudtam megkapni tőle.

MAMUS: Ez is rád vall.

JELÖLT: Ez a kliensem azonban valamivel kárpótolni akart és levelet irt a sógorának, aki regálebérlő az én választókerületemben és arra kérte, hogy léptessen föl engem képviselőjelöltnek.

MAMUS: Emlékszem.

JELÖLT: Én lementem a kerületbe. A regálebérlő nem volt hajlandó rám szavazni, de azért én mégis fölléptem és meg is buktam egy egyhangú szavazattöbbséggel.

MAMUS: Erre is emlékszem.

JELÖLT: De az összes ujságok leközltek a nevemet, sőt akadt olyan is, aki kifigurázta az én egyetlen szavazatomat.

MAMUS: Eleget mérgeledtél is miatta.

JELÖLT: Egyszóval a nevem belekerült az ujságokba. Az emberek elolvasták a kávéházban. Egyszerre híres ember lettem az ismerőseim körében. A házmester ezentúl kalapot emelt. A főnököm sokkal barátságosabban köszöntött. Mindenki egészen más képp nézett rám, mint azelőtt, amikor még senki és semmi sem voltam.

MAMUS: Megvallom, én is nagyon lenéztelek, amíg meg nem ismertelek.

JELÖLT: Ugy van. Te is lenéztél engem azelőtt. De amikor mint képviselőjelöltét olvastad a nevemet az ujságban, egyszerre más lettél hozzám. Sőt feleségül is jöttél hozzám, amikor megkértem a kezédet.

MAMUS: Engem nem vezethettél félre. Én szerelmes voltam beléd.

JELÖLT: Magad megvallottad, hogy csak azért jöttél hozzám, mert remélted, hogy egyszer mégis csak képviselő lesz belőlem.

MAMUS: Nem mondom, hogy nem reméltem.

JELÖLT: És az emberek is így voltak vele. Akárhányszor buktam is meg mint képviselőjelölt, nem ingott meg bennem a hitük. Egyszer csak mégis bejut a képviselőházba, mondogatták magukban. És nem vettek kutyába. Hanem előzékenyek voltak hozzám, mert nem lehet sohasem tudni...

MAMUS: Csakugyan már én is szeretném látni.

JELÖLT: Ne busulj, még meglehet... Emlékezz csak vissza, a multkor csak háromszáz koronával mentem le a kerületbe. Most már telik négyszáz koronára is. Hát ez nem haladás?

MAMUS: Az ellenfelednek harmincezer koronába került a választás, pedig csak te voltál az ellenjelöltje a te egy szavazatoddal.

JELÖLT: Hát nem nagyszerű ez? Én az én rongyos háromszáz koronámmal föl mertem lépni egy ember ellen, aki súlyos harmincezer koronát dobált szét!

MAMUS: Mikor lesz neked harmincezer koronád!

JELÖLT: Nem is kell. Van egy nagyszerű tervem. Lemegyek a választóimhoz és előadom nekik, hogy én most, pártonkívüli programmal lépek föl és ha meg-

választanak, ahhoz a párthoz csatlakozom majd, amely az egész országban győzött. Akkor kijárom nekik a pürkerczi hidat, a libafalvai vasuti átvágást, a hajókai elemi iskolát és a dabosi jegyző leányának Pesten egy trafikot.

MAMUS: És azt hiszed, hogy erre megválasztanak?

JELÖLT: Azt nem. De legalább három szavazatot kapok. És elvégre ez is haladás.

Reveur.

INNEN-ONNAN.

Ő Mariska audogrammjai. Ne tessenek csodálkozni azon, hogy az autogrammot audogrammnak írjuk. Mert helyesírási hibákkal dolgozni nemzeti erény, sőt divat attól a perctől fogva, hogy Haverda Mariska a szegedieknek adott autogrammot így jegyezte: Haverdda Mariska. Mariska divatba hozta a helyesírási hibákat s egy évszázaddal maradt el a kortól, aki ma nem ír Haverddául. Amennyire a szegedi rajongókat ösmerjük, azok ma csupa modernizálásból követik a Haverdda-féle új helyesírást s félő, hogy Szegeden új Akadémia alakul, mely a magyar helyesírási szabályokat úgy formálja át, hogy alapul a Mariska helyesírási tudományát fogadja el. Hja, nagy idők voltak a szegedi szép napok s a nagy idők mindig nagy eseményeket, nagy felfordulásokat löknek ki magukból. A históriára támaszkodva mondjuk ezeket. Nagy Zsigmond a konstanci zsinaton egy rossz latin szót használt. S erre közbekiáltotta valaki, hogy a császár nem áll a gramatikuskok fölött. A császár nem vette tudomásul a közbeszólást s a maga külön gramatikája szerint folytatta beszédét. S azóta az az egy szó a császár hibás kiejtésével él a forgalomban. A nagy Napoleon nevéhez is fűződik ilyesféle eset. De minek bizonyítékokat keresni a multból, amikor itt a Nagy Mariska esete. Ez az eset ma az élő história s kinek imponálna Napoleon mint bizonyíték, ha itt a nagy Mariska, az élő, feltétlen hitelű valóság.

* * *

24 Zongoraművész és játékbank. Tetszett olvasni, hogy Rosenthal Móricz, a kitűnő zongoraművész összeveszett a nizzai Casino igazgatóságával és bepörölte bizonyos busás kártérítések irányában? A dolog úgy esett, hogy a művész, aki a mi koncert-publikumunknak is régi kedvencze, hangversenyre szerződött a Casino-val, de amikor belépett a terembe, olyan nagyban folyt a zöld asztal mellett a játék, és akkora volt a füst, hogy Rosenthal sértődötten visszavonult. Bántotta, hogy vannak urak és hölgyek, akiket a kártyajáték jobban érdekel, mint a legvirtuózabb zongorajáték, és hogy ezeket az urakat és hölgyeket Chopin halhatatlan műveinél is jobban lenyűgözi a croupier minden legkisebb kézmozdulata: akár amikor fizet, akár amikor besöpör, akár pedig amikor a pinkába szór bele csengő, sárga aranyakat. Hát hiszen érthető Rosenthal méltatlankodása, és érthető különösen akkor, ha meg találja nyerni a kártérítési pört. De viszont érthető az is, ha akadnak — és különösen egy játékkaszinóban — olyanok, akiket jobban izgat a coupier ujj-játéka, mint a legeminensebb zongoravirtuóze. És miért áldozzák fel az ő játékuakat, amely lehet nyereséges, a művész játéka kedvéért, amely teljesen efemer? Végre az ember nem azért ül le baccarat-t játszani, hogy Chopint hallgassa. Itt pénzt akart mindenki, a művész csakugy, mint a poentörök. És arról volt szó, ki játszszik: Rosenthal-e, vagy a tömeg? Ha Rosenthal játszik; ez neki nyereség, és a publikum adja meg az árát.

Ha pedig a közönség játszik: Rosenthal vonul vissza. Tudjuk, hogy dőlt el a néma vita Rosenthal vereségével. De azért se a műsák, se a zene nagyjai nem pörögtek sirjukban. Az ügyleten pedig csak a Casino nyert, amely, ime, a rouge et noir egy új játékfajtajával bővült, mert ezentul minden koncert alkalmával bizonyára fogadni lehet majd rá, hogy ki fog játszani: a meghívott művész-e, vagy pedig a közönség? (Odds: 1:2.)

× **A zeneszerző felesége.** Egy asszony mérget ivott a napokban, mert egy újság tréfás kirokijából azt olvasta, hogy az ura megcsalja. Más asszony az időjárásból s egyéb jelekből jön rá erre, s annak hisz, amit lát. Ez az első asszony, aki az újságnak hitt, akkor, amikor az újság se beszélt komolyan. A betű hatalma, mondanák a naivok, holott itt a zeneszerző tragédiájáról van szó. A »szerző« tudniillik mulatóban ül a zongoránál s egész életében csak a művésznők lábait látta. Egyszer talán kíváncsi lehetett arra is, hogy meglássa, milyen egy felöltözött nő. Ez gyötörte nappal, mert éjjel a kabaréban kénytelen-kelletlen muszáj volt nézni az ellenkezőt. Elment tehát látogatába egy asszonyhoz s eldicsekedett vele. Hogy látott »une dame au noir«-t. »Értem« — szolt az asszony s e hitére mérget vett.

× **A liget Mátyása.** Mátyás felett tréfálkozni épp olyan olcsó mulatság, mint a Matyi úgynevezett viccei. Az idő mindkettőt kintfelejtette az újjászületett liget avarja alatt, csak Matyi nem vette észre az idő »haladását«, s megint megszólalt. »Részben idegen eszme felhasználásával« bohózatot eszközölt. Ugy hangzik ez, mint mikor a szakácsné részben a szomszéd-asszony romlott tojásával, részben margarinnal sóletet készít lerongyolt szeretőjének. Vagy az öreg nadrág »részben« való felhasználásával mellényt szab ki az apa a fiának. Mi idebenn Nagy-Budapestről álmodozunk s eközben elfeledkezünk arról, hogy a liget csak »részben« tartozik Budapesthez, ameddig tudniillik a Feld-színház nem játszik. Ott kezdődnek a »részek«, a partium, sziklákokkal, patakákkal, hoszoi kultúrával, kirchfeldi popákkal, s Matyi-féle életképtelenségekkel. Pedig Mátyásnak van már rendes polgári foglalkozása: főrendező »részben« a saját színházánál. De hát a budapesti Chantecler is ur a maga szemétdombján s ő is fel akarja kelteni a napot. Egy Bródy Sándor nevezetű szintén író — Mátyás talán ismeri — egyik regényében mesterileg megírta annak az újságírónak lelketdermesztő öntudatra jutását, hogy ő nem való újságírónak. Szépen haza is megy az apjához a szatócsboltba s ott árulja a lapokat, a Küry-krémet, kulimászt, sót, paprikát, borsot egy krajczárért. Soha eszébe nem jut, hogy újságot írjon, mikor árulhat, attikai sót próbáljon izzadni, mikor van jó marhasó, a paprikát meg az emberek szeme közé hintse s borsot törjön a jóízűsük orra alá. Most látjuk, hogy Mátyás nem ismeri Bródy Sándort, csak a »Stern Izsákot«, a pestivé átrészbenezett német zsidót.

⊙ **Marinetti.** Ki volt ez az ember? Övé voltak Európa legszebb jelzői és himnuszokat üvöltött a mellette elrobogó autók felé. A legnemzetközibb poéta volt, ki nem ismert finánczot és parlamentet, csak haladást, lokomotívokat és gőzeket. Rohanni akart, át Európán és vissza. Összegázolva a régi műfajokat, eltiporva a balladát és a románczot, a hazafias tragédiákat, és a versei úgy bögtek, mint egy szép, internacionális, kékre párnázott Mercedes-kocsi kürtje. Mi egy kevés gunýnyal, de sok bizalommal néztük Marinetti, a világ-poétát — és most, e héten el kellett fordulnunk tőle végképpen. Nem volt zseni. Csak egyszerű üzletember. Tapsokat akart,

kis női tenyerek összeverődését és mikor látta, hogy a modern strófákkal nem megy semmire, Milanóban kokárdát tüzött mellére és hazafias költő lett. Este történt, a hangversenyteremben, a futuristák kétségbeesve deklamáltak, de a közönség nem akarta őket megérteni. A futuristák izzadságukat törülgették, a publikum felkelt már a helyéről: ekkor Marinetti letette az elveit a páholyában, kiment és elkiáltotta magát: Veszzen Ausztria! — A közönség megfordult és örülten tapsolni kezdett. Marinetti végre megtapsolták. Veszzen Ausztria: itt egészen vége van a futurizmusnak. Marinetti ezentul oly érthetően fog beszélni és oly világosan, mint egy kis gyerek, odát ír Vittorio Emanuele szelleméhez és az automobilját kicseréli egy piszkos konflissal. Minden nő beléje fog szeretni és ő lesz az olcsó könyvek költője. Nem a poézise, de a politikája segíti őt oda. S ezzel beigazolódott, hogy Olaszországban is könnyebb a politikával jó költővé, mint a költészettel jó politikussá lenni.

4 **A kilenczven éves gyilkos.** Ki hinné el, hogy a büntetőtörvénykönyv, ez a paragrafus-karmokkal lecsapó nagy ragadozó nemcsak büntet, hanem néha jutalmaz is. És mégis, ez történt a minap Kaposvárott. Egy roskatag aggastyán, valami Berkes Sándor nevű kilenczven esztendő parasztagza állt a tekintetes bíróság előtt, még pedig súlyos váddal terhelt: úgy történt, hogy Berkes uram, aki pedig közelebb állja mennyei, mint a földi igazságszolgáltatáshoz, oktalán hitvesi féltékenységből megölte az ő nyolczvanöt esztendő feleségét. No és a bíróság volt kegyes tizenöt esztendei fegházat kimérni az öreg bűnösre, akinek élte idejét a büntetőtörvény így hosszabbra tolt ki, mint aminőre az aggastyán, rendes körülmények között, számíthatott volna. Mert szó mi szó, az ilyen mathuzsálemi koru férfi meghalhat holnap, holnapután, egy év múltán, ugy-e, ami sokkal valószínűbb, mint az, hogy még tizenöt esztendeig szürcsölhesse az élet sok mindenféle kellemetességét. Ám a bíróság a törvény erejével megtoldotta az öreg gyilkos életét, amikor még tizenöt esztendőt mért ki rá, kényszerítvén ezen a módon, hogy százöt esztendő kort érjen. Hát hiszen szép dolog és kíváncsú a hosszú élet még bűnös lelkiismerettel is, de nem tetszik-e mulatságosnak ez a törvényes kényszer-prolongáció? Talán humánusabb lett volna egyszerűen csak életfogytiglani börtönre ítélni az öreget, minek ez a hosszú, tizenöt esztendei rabság? Legfőképpen pedig, nem gondolják-e, hogy a gyermek-bíróságok felállítása után jó volna netán megszervezni az aggastyán-bíróságokat is, a második gyermekségükbe visszavetett számára, azoknak számára, akik annyira gyermekek, hogy kilenczven esztendő redős szívük még féltékenyen remeg meg egy nyolczvanöt esztendő töporodott anyókéért...

SZÍNHÁZ.

Ismerd meg magad.

(A Nemzeti Színház bemutatója.)

Tue-la: kiáltotta egykor a haragos és fiatal Dumas fils a házasságtörő asszonyra. A romantikus vér azonban elgőzölgött és Paul Hervieu már nem vért lát, csak sós és keserű könyvet, mely végigcsurog a nők arcocskáján és felmarja a csókok foltjait s nem dühöngő himeket lát, sötét pisztolylyal és véres szemmel, hanem sápadt lovagokat és rettegő férjeket, akik összerakják boldogságuk törött cserepeit, megmentik a menthetőt és piruló arccal takarják el a szemetet. Ilyen az élet? Azt hiszem, inkább ilyen, mint a Dumas-fiu drámája. A tiltott gyümölcs gyönyöre

mesé, akárcsak a házasságok boldogtalansága. Az édes szülő pedig nemcsak akkor savanyu, ha nem érjük el, de akkor is, ha leszakítjuk. Sokszor, nagyon sokszor, éppen evés közben, szájunkban válik citrómá a cukra. Az író tehát új értékelméletet alkalmaz a régi igazságra és helyreigazítja a boldog elfogultságot, azt mondva, hogy nincsenek nyerők és veszítők, csábítók és elcsábítottak, csak szegény, szépegő emberek, akik alkudoznak az étellel és kétségbeesve, bután óvják piczike boldogságukat. Tue-la: kissé kegyetlen és hazug parancs. Connaie-toi: így fordítja le a huszadik század józan francia nyelvére Paul *Hervieu* s úgy érezzük, igaza van.

Higgyék el, hogy ez a tétel kitűnő cikktéma lett volna. Paul *Hervieu*nek, aki azelőtt naturalista regényeket írt és később Brioux-vel és Donnayval együtt küzdötte végig a naturalisták ál-forradalmát. A drámában mégis csak maga az anyag izgat. Két házasságtörés történik és mi két revolver-dörrenést várunk. A revolver azonban néma. Ez a csattanó. Csak azt látjuk, hogy a harcz itt is »könynyé vált vér helyett«. A kis nő közvetlen a bűn után ijedten szorítja arcára a batiszt-zsebkendőt és sir. Az örömtől részeg menád. A férj pedig habozik. A boszuálló férj. Hisz mind a ketten gyöngék szegénykék és talán most szerették meg egymást igazán és talán már készek is a csókra, a bocsánatra, csak ne állana utjukban az erkölcsbíró, a dörgedelmes, szigorú tábornok. Ő is meg fog törni. Mikor a felesége megcsalja, belátja, milyen hazug elméletnek hódolt és busan koldulja vissza a boldogságát, ami még így is megvan s ha nem vési el, még mindig több marad neki, mintha végleg ellöki magától. Látjátok, a bíró, aki a harag és gyilkosság borát prédikálta, most vizet iszik, józan, türelmes vizet. Mindnyájunknak kell a boldogság, amit egyszer megalkottunk magunknak, a hazugságok mákonya, illúzió, ami minden pokol ellenére is a miénk s ha más nincs, csonka boldogság, rongyos és foltos boldogság. — kiegyezés 50%-ra — házasságtöréssel enyhített boldogság.

Valamikor sokat beszéltek nálunk a magyar glóbusról. Ezuttal szeretnék csevegni egy kicsit a francia glóbusról. A francziák mindenben az esprit-t, a szabályos és sikos elegáncziát keresik s ez, nem tagadom, sokszor úgy hat reám, mint a francziák barbársága. Egy jeles bírálójuk csak nemrég írt meg Othellóról, hogy kicsit brutálisnak találja. Nekem, aki más földrajzi szélesség alatt élek, talán be szabad vallanom, hogy a drámától mást várok, mint ők, mélységet és emberlátást s nem elégit ki az édeskés szabályosság, a szellemesség mindhalálig és Paul *Hervieu*. Ez a dráma ravasz szerkezeten épül fel. Coordinata-rendszerben mozognak az alakok, a hiperbola biztos révén lebegnek ki a színpadról és — ravasz kis macskák — mindig talpra esnek. A fiatal hadnagy is szűkség szerint most az egyik, most a másik nő ölébe hullik. Labdázik velük a drámaíró s általuk vitatja meg a problémát. Mi azonban neki hiszünk, de a hőseinek nem. Csak az elmés causerie-t dicsérjük, amit nem írt meg. A csevegésből dráma lett s a point-ekből emberek...

K. D.

Chantecler.

Feledjük el, tehát bocsássuk meg, hogy amióta színpad a színpad és dráma a dráma, nem volt még darab, amelyet akkora lármá, olyan vérmes reklám és izgatott várakozás előzött volna meg, mint Rostandnak új alkotását, a Chantecler-t. Feledjük el és bocsássuk meg ezt a nagy kellemetlenséget, amelyet ostoba meggondolatlanságunk okozott a ma élő legszerényebb művészeknek, a legdiszkrétebb poétának, aki végre se tehet róla, hogy ami gondolatot és fantáziát megérlelt s édesen harmónikus szó-muzsikával megrögzített,

az a mi mindent industrializáló életünk kohójában ipari cikké olvadt át, és két milliós vállalkozónak gondoskodásából pénz-energiát termő forrássá lett. A Nap például, vagy a Niagara-zuhatag gyönyörű két jelenség, a világ szépségének két óriási faktora, de szabadna-e a Teremtő erőt megvádolnunk érte, ha a Niagarát villamos gépek hajtására használják, és ha jönne valaki, aki a Nap hőkisugárzását felgyűjti, és télen szén helyett árusítja ólomzáros zsákokban és házhoz szállítva.

Rostand bizonyára távol áll attól a reklámtól, amely a Chanteclert megelőzte. Visszavonulva él mindenektől, és nem tehet róla, hogy éppen ezért bizonyos misztérium teremődött a személye körül, s e misztérium izgatóbb volt a közönségnek, meg a fürge riporter légióknak, mint d'Annunzio mester tulzott nyíltsága, amelylyel úgy állítja be magát közénk, — Wilde szavával élve — mint holmi titkok nélkül való szfinx.

Még csak az ismertetésekből, a kritikaözönből, a párisi lapok mutatóványrészleteiből ismerjük Rostand új darabját, ezt a hatalmas, szép gyümölcsöt, amelyet forró álmok, vágyak, a természet szeretete és igazi költői fantáziának melege érlelt meg ott Cambóban, a mesgyn Franciaország és Spanyolország között, abban a tündérbertben, amit Rostand tudott maga köré varázsolni, és amely oly igen szépséges, aminőt a Hesperida-kert óta nem tudott elképzelni a világ. De azok a bő mutatóványok elegendők hozzá, hogy véleményünk legyen a Chanteclerről, és tulzás nélkül kijelenthessük: Ugy érezzük, mintha a világ egy új értékkel, egy új szépséggel lenne gazdagabb. Új érték például, hogy Rostand a világ leggazdagabb, legkifejezőbb nyelvének, a francziának apoteózist szerzett, még tökéletesebbé, lágyabbá, imponálóbbá tette, mint amilyen — legalább a köztudatban — volt. Olyan muzsikát vitt belé, amely elbűvölő, és a fül elképedve kérdi: csakugyan szavak-e ezek, amiket hangszálak modulálnak, nem pedig egy szordinós, hatalmas zenekarnak szimfóniája, amelynek még a lágyságában is van erő, és folyton, folyton mintha új hangszerek zenéje törne fel; új instrumentumoké, amiknek hangját eddig nem ismertük, és szavukat most remegő csodálkozással halljuk. Oh, félünk, hogy disszonáns hang talál feltörni, egy véletlen sikoltás, és széttepi azokat a harmóniahullámokat, amiknek hátán himbálva ringatózunk.

Ne a szindarabot lássuk Chanteclerben, hanem a hatalmas költeményt, a fenséges szimbolikát, amelynek iver a karcsu gótikus építés módján úgy van megcsinálva, hogy elbir mindent, a legsúlyosabb terhet és mégis könnyed, mintha varázsujjak teremtették volna, és a munkájuk nyomán még a kövekben is maradt valami varázs. A kakas, a fáczán, a rigó, a kutya, a baglyok, a békák, az egész baromfiudvar csupa szimbólum, és a dialógjaikból előttünk áll a magában vak hittel bíró fantasztikus művész, a kakas; előttünk áll az »ewig weibliche«, a fáczán; a snob, az ostoba szkeptikus, a mindent kinevető: a rigó, és így tovább. Mire észrevennők magunkat, arra eszmélünk, hogy minden emberi tulajdonság, a korunkat mozgó minden eszméáramlat játszik előttünk, és a játékuk olyan tiszta, mint lehetett Nausikaa királykisasszonyé, amikor a munka végeztével udvarhölgyeivel kergetőzött az arany színű fővényben, vagy a zöldelő pázsiton.

A Chantecler egy zengő erdő, amelyben ezernyi hangkél, ezernyi szín pompázik. De hol vannak még töle a mi gyenge és fejletlen érzékeink, hogy észrevegyék, felfogják ezt a sok hangot, ezt a tömérdek szint, amely a legtöbb emberre csak egységes erővel hat, anélkül, hogy a hangok, a színek, az illatok egész skáláját felfogná, és felfedezné a valórok szerint való káprázatos, briliáns, gazdag egymáshalmozásukat.

B—d.

Művészet.

Szinnyeyék Berlinben.

Hadik gróf egy pár keztyüért megostromolta Berlint, a mi modern művészeink ma egy még sokkal problematikusabb értékű dologért, a dicsőségért harcoltak odakünn a német fővárosban. Azért mondjuk problematikusnak ezt a dicsőséget, mert hiszen idehaza a modernség ellenségei gondoskodtak róla, hogy eljussanak hozzánk, a berlini sajtónak azok a hangjai is, melyekről azt szoktuk mondani, hogy nem jutnak a mennyországba. Ha az ember nem a berlini, hanem a magyar lapokat olvasta volna csak Szinnyeyék kiállításáról, azt kellett volna hinnie, hogy odakünn is a konkurrens kiállítás, az Innocenték kiállítása hozta lázba a berlinieket. Szerencsére mi tudunk németül is olvasni s így megállapíthatjuk, hogy a modern művészet elit-csapata, azok között is a három uttörő mester: *Szinnyey-Mérse Pál*, *Rippl-Rónai József* és *Fényes Adolf* szerezték meg a magyar nemzetnek azt a tisztességet, amire politikusaink sohasem voltak képesek. A három modern művész maga elég volt arra, hogy a kényes és jórészt ellenséges érületű német nemzet elismerje rólunk, hogy kulturnemzet vagyunk, nem amolyan vállverégetéssel, hanem eltitkolhatatlan irigységgel, amely irigységet még csak növelte az alig pár hónappal ezelőtt lezajlott Piloty-kiállítás, amelyen a világ minden részébe szétszórt Piloty-tanítványok valamenynyien résztvettek és mégis a magyar Szinnyey vitte el előlük a pálmát.

A németek is gyönyörűséggel állapították meg azt a megható ellentétet, mely a Szinnyey ősz feje és fiatalos művészete között kaczerkodik s ők is megérezték, hogy abban, ha Szinnyeyt egyszerűen a modern művészek közé sorozzák, még távolról sincs megállapítva a mester helye és jelentősége a piketúrán. Mert amit ma nevezünk modern művészetnek, az bizonyára nem az, helyesebben nem csak az, amit Szinnyey művészetében szeretünk, hiszen ez a szó »modern« tulajdonképpen nem is fejez ki semmit, vagy legfeljebb annyit, hogy valamely művészen keresztülviharzik a kor szellemi áramlata és így kifejezője lesz amaz idő gondolati és érzelmi világának. Szinnyey azonban már 1869-ben, 70-ben és 72-ben volt kifejezője a mai művészi hitvallásnak s ha eddig csak mi tündöttünk rajta, most már a német tudósok is töprengeni fognak a rejtelmes kérdésen: miért fűződik a plen-air diadal a Manet nevéhez, aki épp úgy csak a 70-es években »fedezte fel« a napsugarat, mint ő? Egyébként, ha nem is vettek volna tudomást Németországban a Szinnyey művészettörténeti jelentőségéről, maga a gárda, mely az ő zászlaja alatt küzdött odakünn a modern művészet becsületéért, maga az új nemzedék, mely a magyar impresszionizmust képviselte odakünn, meggyőzhette Berlint arról, hogy a mester uttörő munkája nem maradt terméketlenül. Láthatták, hogy olyan kaliberű művész, mint Fényes, még náluk, par excellence kulturnemzetnél sem igen sok akad, Rippl-Rónairól pedig egészen őszintén állapították meg, hogy valóságos revelációként hatott rájuk. Érdekes, hogy mikor a *MIÉNK* legutóbbi kiállításakor *A Hét* azt írta Rippl-Rónairól, hogy: »ha volna művészeti politikánkban, egy szikrányi becsületes nácionálizmus, hivatalból vinnék európai körutra Rippl-Rónai képeit«, akkor megöröltak ezért művészeti politikánk hivatalos tudorai. Most, hogy kiderült, mennyire igazunk volt, nem tehetünk egyebet, mint hogy feldisznítjuk lapunkat Rippl-Rónainak, a somogyi virilistának és. kaposvári városatyának bárányszőr-kucsmás arczképével, mely szerencsére kezünkügyében van, mint olyan arczkép, amely a művész mesés termékenysége révén mindig aktuális. A dicsőségben osztályos társait méltattuk

már más alkalmakkor s egyébként is, a berlini kiállítás három starja lélekben sokkal inkább egybeforrott, semhogy akármelyikük is ne reprezentálhatná joggal mind a hármukat.

(Rm.)

A Művészház új kiállítása. Ifju naturalisták premiérének szeretőnk nevezni a *Művészház* új kiállítását, amelyen tíz festő és három szobrász szerepel kisebb-nagyobb kollekciókkal. Csak programját váltja be az ifju egyesület, amikor most őket engedte szóhoz. Eddig leginkább impresszionisták és neoimpresszionisták szerepeltek a *Művészház* műsorán, már pedig az új művészhajlék művészeti irányokon és divatokon felülállónak hirdeti magát. Az új kiállítás nemcsak arra bizonyítja, hogy az új egyesület komolyan veszi a maga vallott programját, hanem arra is, hogy fiatalságuk még nem hagyta oda végképp a festői naturalizmus zászlaját. *Kőváry* Szilárd például igazi vérbeli naturalista, akinek mintegy ötven darabból álló gyűjteménye a világos festésnek azon a naturalisztikus ösvényén halad, melyet Fényes Adolf tett előttünk feledhetlenné gyönyörű váci képeivel. *Kőváryt* is erős technikai tudás, bátor, széles ecsetkezelés jellemzik. *Zord* Arnold matyók motivumaival nem etnográfát ad csupán, mint sokan, akik a tulipánban és szürdalmányban keresik a nemzeti irányt, hanem a színfoltok kellő összehangolásával elsősorban festői hatásra törekszik. Ecsetjének ugyan még lágyulnia kell kissé, hogy a színeknek ezzel az orgiájával megbirkózhassék, de tudása máris elég izmos ahhoz, hogy a maga elé kitűzött feladatát, legalább kisebb kompozíciókban, sikerrel megoldja. *Fanta-Alkony* István naturalisztikus természetlátása mellett is inkább hangulatfestő. Havas tájképei és zöldbe stilizált holdfény-studiumai becsületes keresésről, sőt már nem kicsinyelhető elért eredményekről tanuskodnak. *Mátray* Vilmos is hangulatfestő, de kevésbé egyéni, mint *Fanta-Alkony*. Nála a motívum szépsége fontosabbnak látszik az egyéni felfogásnál. Talán ezért tetszik ő a közönségnek leginkább. *Klér* János már a választékosabb festői effektusokat keresi. Az egészséges szolnoki magyar levegő világosabbá színezte palettáját és erőteljesebbé koloritját. *Börtsök* Samut Nagybánya hagyományai táplálják, ami egészséges realizmusán látszik meg legjobban. Ma még forrongó tehetségének szüksége lesz arra a bátorságra, mely a mai nagybányai fiatalságot a modern művészet legelszántabb harcosává avatta. Négyen a kiállítók közül már tul vannak a naturalizmus korlátain. *Rózsaffy* Dezső például kész dekoratív művészszé fejlődött. Tónusainak díszkrét finomsága és disztó frizeinek erős konturral határolt felületei egy önmagában fejlődött daczos művészi meggyőződésnek érdekes revelációi. *Sas* Ferencz is dekoratív tehetség, akinek dolgai freskók gyanánt jobban hatnának, mint keretekben. Nyugodtan harmonizált, egységes tónusokban tartott dekorációi mellett újabb etapot jelentenek a *Lakatos* Artur apró vázlatai, ezek a finom impresszionista szobadekorációk, melyek a festő *Lakatos* mellett a maguk egyéni stílusával erősen rávállanak az iparművész *Lakatosra*. A filozófia utvesztőin botorkál *Mészáros* Dezső, aki a Wels romantikus irodalmához hasonló rejtelmes és szimbolikus meséket mond, ahelyett, hogy amire tehetsége egyenesen utalja, iparművészeti tervezeteket adna. Japánias munkáiban ugyanis az elbeszélő elem teljesen mellékes, dolgai anyagban való kivitelre valók. Egészen új és eredeti tapéták, bőrdíszmunkák és más disztó motívumok váltakoznak ezekben a ragyogó szín- és formavariációkban, melyek egy autodidakta festőtalentum beteges vízióinak látszanak. Néhány finom plasztikai munka, köztük *Mester* Jenőnek Kálnoki-arczképe és egy fiu-portréje, *Kara* Mihálynak erőteljes női arczképe és *Pongrácz* élettelen mozgású tánczosnői jellemzően mutatják be az új szobrász-nemzedék törekvéseit a modern plasztika terén.

IRODALOM.

A mélységből. A pesti körutaknak évenként változik a költőjük. Előbb Heltai és Makai, azután Csizmadia és legújabbán *Peterdi Andor*. Ezeknek a pesti verseknek mindig romantikus az alaphangjuk, de e fölé most odakerült a gyárfüst és a sötét proletárfájdalom. *Peterdi Andor* lírája az utcákon született és a strófái olyan őszinték, mint a körüti csavargó füttyörészése. Sokszor bánt ez a túl nagy naivitás, ez a mindenáron-mindent-elmondás, szeretnénk már valami elhallgatott szót is megsejteni és hiába keresünk egész oldalakon keresztül egy titokzatos inverziót, egy ünnepi, vagy legalább vasárnapi jelzöt. De a poéta nem enged az igazságaiból. Az utca fia vagyok: — ez a kötet állandó refrénje, mely minden őszinteséget igazol. Ez a pár szó egy új proletárgenerációnak jelszava. A kávéházban virrasztóké, kiknek egy téli köd, vagy egy őszi zivatar a legnagyobb ellenségük és akik áldva-áldják a fekete-kávé gőzeit. Az ő szociálistusuk nem hadakozó és indulatos, hanem resignált és csupa bánat. És így *Peterdi Andor* szociálista költő és a legjobbak közül való. Nem kiabál, hanem felkiáltójelek nélkül dolgozik és nem üvölt izléstelenül halált a gazdagokra. Meg kell becsülni ezt az újfajta, plen-air proletár-költészetet.

KÖZGAZDASÁG.

Előléptetések a Kereskedelmi Banknál. A Kereskedelmi Bank igazgatósága *Csuka Lajos* aligazgatót igazgatóvá, *Hollós Ödön* cégvezető-titkárt aligazgatóvá, továbbá *Ellinger Gyula*, *Kövesdi Árpád*, *Kürti Károly*, *Schweiger Ödön* és *Wertheimer Adolf* cégvezetőket aligazgatókká nevezte ki. Cégjegyzőkké nevezték ki a következő főtisztviselőket: *Biró Leót*, *dr. Erdély Sándort*, *Grósz Károlyt*, *Koröf Dávidot*, *Mártony Józsefet* és *Révész Jenőt*. Az említett tisztviselők közül a közönség leginkább *Hollós Ödönt* ismeri, aki kétségtelenül egyik legértékesebb ereje a banknak. *Kürti Károly* a levelezési és *Wertheimer Adolf* a tőzsdei osztály mintaszerű vezetésével szereztek érdemeiket, míg *dr. Erdély Sándor* hivatali tevékenysége mellett a pénzügyi szakirodalom terén is számottevő munkásságot fejt ki.

A Hazai Bank közgyűlése. A Hazai Bank részvénytársaság e hó 17-én tartotta báró Dániel Ernő elnöklésével XV. rendes évi közgyűlését. Az igazgatóság jelentése szerint a lefolyt év tiszta nyeresége 2,591.679 korona 82 fillér, illetve az 1908. évi nyereségáthozattal együtt 2,739.635 korona 41 fillér. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadta és az igazgatóság előterjesztéséhez képest elhatározta, hogy a 15. számú osztalékszolvány e hónap 18-ától kezdve 7 és fél százalékkal, azaz részvényenként 15 koronával beváltassék, a tartalékalaphoz 300.000 korona, a nyugdíjalaphoz 30.000 korona utaltassék, 25.000 korona a tisztviselők külön jutalmazására használandó fel, míg az ezek után fenmaradó 186.633 korona 83 fillér az 1910-iki év javára átvezetendő. A közgyűlés folytatólag egyhanguan elfogadta az igazgatóságnak az alapszabályok módosítására vonatkozó indítványát és újból megválasztotta az igazgatóság eddigi 14 tagját három év tartamára. Ezek után a közgyűlés egy részvényes indítványára köszönetet szavazott a bank vezetőségének és a tisztikarnak a társaság érdekében kifejtett sikeres tevékenységéért.

A Budapesti Bank részvénytársaság dr. Lukács György v. b. t. t. elnökle mellett e hó 12-én tartotta V-ik évi rendes közgyűlését. A közgyűlés úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság jelentését tudomásul vette és a szokásos felmentvényt megadta. A közgyűlés által elfogadott nyereségelosztási tervezet alapján osztalék fejében 6%, összesen 240.000 korona fizettetik és az intézet pénztára az V-ik számú szolványokat f. hó 14-től kezdődőleg 30 koronával beváltja. A különféle tartalékalapok 100.000 koronával dotáltak és így ezek magassága a 200.000 koronát elérte. Minthogy úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság mandátuma lejárt, a régi igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagokon kívül Somló Gyula, az intézet vezérigazgatója az igazgatóságba és dr. Csécsi Miklós új tagul a felügyelő-bizottságba beválasztattak. A közgyűlés az intézet vezetőségének eredményes munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

HETI POSTA.

Fővárosi előfizetőinknek. »A Hét« február 20-iki számát posta után küldjük budapesti előfizetőinknek s ugyanígy küldjük a lap további számaikat is. A lapkihordókkal való kézbesítést meg kellett szüntetnünk, mert a kora reggeli kihordás tömérdek bajjal járt. Kihordóink a reggeli órákban legtöbbször nem kézbesíthették a lapot, mert a lakásokat zárva találták. A bajon úgy segítettünk, hogy a kézbesítést postára bíztuk. A vasárnapi postát a délelőtti órákban hordják ki, ami lehetővé teszi, hogy a lapot közvetlenül az előfizetőjének kézbesítsék.

Pilis. Nem használhatjuk.

K. J. Ne adja oda az életét. Ezért nagyobb kár lenne, mint a versekért.

Máramarossziget. K. Nem a lapunkba való.

Királyháza. *Perseus*. Nagyon szívesen látjuk, tessék bármikor jelentkezni.

Sz. B. Még bírálatra sem érdemes.

Dux. Nagyon kezdetleges zöngemények.

Sümege. K. Ö. Legutolsó levelében említett leveleket nem kaptuk meg. Ha megismételte volna a kérdést, készséggel feleltünk volna, de így legnagyobb sajnálatunkra nem tehetjük azt, mert sejtelmünk sincs arról, hogy mit kért. Ne méltatlankodjék tehát. Ennél hasznosabb, ha harmadszor is megírja, hogy mit akar. Magánlevelek írására nem rendezkedtünk be.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Mire használható a Diana-sósorszesz mint háziszer? Masszirozás által a megfázástól eredő fájdalmak enyhítésére és csillapítására. A Diana-sósorszeszszel masszírozzák a derekat, a lábkat, a fejet, a homlokot, arczot, nyakat, ujjakat, hátat, kezét és a testnek többi részét. Kővér nők és urak soványítás szempontjából is csak Diana-sósorszeszt használnak masszírozás által. Egy eredeti üveg Diana-sósorszesz ára 40 fillér. Mindenütt kapható.

PATKÁNY- ÉS EGÉRIRTÓ BACZILLUS „RATIN”.

A m. kir. belügyminiszter 109428.909. VII. b. sz. a. hozott határozatával a kereskedelemügyi és földmívelésügyi m. kir. miniszter urakkal egyetértőleg kijelenti, hogy a „Ratin” patkány- és egérirtó bacillus nem mérgező, a patkányon, egéren kívül sem az emberre, sem pedig más állatra nem ártalmas. Ezt a m. kir. állami bakteriológiai intézet kísérletével is megállapította. Ismertetőt ingyen küld a fölerakat: „Ratin” bakteriológiai laboratórium képviselőse Budapest, VII., Rottenbiller-utca 30. — Fióklerakat: »Órangyal« gyógyszerház, Rákosszentmihály.

TAMÁSSY PARK-SZANATÓRIUMA

Dunaharaszttiban

Pestmegye.

Elsőrangú gyógyintézet alkoholisták, morfinisták és idegbetegség részére. Nap- és légfürdők. Dr. Lahmann szerinti diétetikus konyha. Télen-nyáron nyitva.

Telefon: Budapest környék Dunaharaszti 3.

☐ PROSPEKTUST
☐ KIVÁNATRA KÜLD
☐ AZ IGAZGATÓSÁG.

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal Beretvás-pastillát

mely 10 percz alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. Ára 1 korona 20 fillér. Kapható minden gyógyszerárban. Készíti **BERETVÁS TAMÁS** gyógyszerész, Kispesten. :: Orvosok által ajánlva. Három doboznál ingyen postai szállítás.